

A szalonnai református templom XIII. századbeli falfestménye ^[1]

Az antióchiai Margit tiszteletére emelt templom Myskovszky Viktor (1838-1909, az észak-magyarországi műemlékek egyik első és legkiválóbb kutatója) megállapítása szerint a XII. század végén, vagy a XIII. század elején épülhetett. Eredetileg kör alakú kápolna volt, kis szentéllyel, s mikor ez már nem volt elég, egy négyzet alakú toldást, a templomhajót építették hozzá, így kettős apszisa lett. Most a templom három korszakból származó falfestményei közül az antióchiai Margit legendáját ábrázoló XIII. századbeli falfestményt ismertetjük.

A templom mai szentélyének déli falán levő 330 cm hosszú és 105 cm magas, s a Margit-legendát ábrázoló falfestmény színes festésű, törtvonalas díszű kerettel volt határolva, amelynek egy kis részlete a kép felső jobb részén maradt meg.

A legenda hat részre tagoltan mondja el az eseményeket. Az első annyira rongált, hiányos, hogy csak egy-két hosszú ruha kis része vehető ki rajta. A második azt a jelenetet szemlélteti, mikor Margit, aki egy antióchiai pap leánya volt, a legenda szerint a mezőn libákat terelgetett, s ott látta meg őt először Olybrius, Aurelianus római császár pisidiai helytartója, s feleségül akarta venni, kikötve azt, hogy Margit térjen vissza a római hitre, de Margit erre nem volt hajlandó. A festő ezt úgy mondja el, hogy Margit az őt kísértő sátánnak fejére lép, s így uralkodik felette. A harmadik képen Margitot egy rövid ruhás férfi, nyilván a hatóság embere, a negyedik képen trónon ülő helytartó, Olybrius elé vezeti. Margit akkor is a kísértés felett áll, alatta egy vadállatfejű, madártestű, kígyófarkú szörny állatalak. Ez a sátánábrázolás többször előfordul középkori képeken, még a pénzeken is 1235–1301 közti időben.

A negyedik rész közepén a helytartó trónján ülve, Margit felé int. Az ötödik részben a derékig levetkőztetett Margitot, akinek a haja két lebontott ágban csüng lefelé, két rövid nadrágos férfi, Olybrius emberei, megvesszőzik. A hatodik rész falterülete már nem volt elég arra a festőnek, hogy a legenda befejező részét tagolva mondja el, mindent összezsúfolva fest, s hogy érthető legyen, az egyes alakok feje mellé, odaírja az illető nevét is. Olybrius itt a Margit felé fordított trónon ülve int és adja ki a további intézkedéseket.

Az írásban is fennmaradt legenda szövege szerint Margitot forró vízzel telt hordóban kínozzák, fején az eddigi dicsfény koszorú, rajta egy keresztet tartó galamb. A fej mellett a felirat: MÁRGA. Itt már sehol sincsen az eseményeket elválasztó vonal. Valamivel feljebb, a hordó mellett Margit térdeplő képe, az eddigi előállításban és név felirattal. Ezután következik a lefejezés jelenete. Margit alatt THEOL. SIDER. .EL L betűtöredékek láthatók. A kép felső jobb sarkában, melyet egy megmaradt törtvonalas keretszegély töredéke határol, öt egymás melletti férfi alakja látható. A baloldali kettő közt, fent NIA névtöredék olvasható, A második papi süveges, tehát egyházi ember volt. A harmadik a hóhér a pallossal, feje mellett MAL HUS név. Felemás színű ruhában van, rövid nadrággal. A kezében tartott pallos jellegzetesen XI - XIII. századbeli. A negyedik hosszú tógás papi ember, kezében íráslapot tart. Felirata: TEOFI. Theophilos. Az ötödik alakból csak az arc és a váll körüli ruha részletei láthatók.

A falfestmény nem szabályos, hosszénegyzet alakú, a festőnek alkalmazkodni kellett az

ablakbemélyedéshez, s utóbb úgy látszik, az ablak megnagyobbítása alkalmával a festmény egy része el is pusztult.

A kép sokféle színnel készült. A XIII. században divatos ruhák színeit is igyekezett a festő kihangsúlyozni. Margit és Theophilos egészen hosszú, sarkig érő ruhát viselnek, a férfiak pedig térdig érő nadrágot.

A kép nagyon egyszerű, egészében egy középkori krónikáskönyv vázlatos illusztrációjának hatását kelti, ugyanakkor kétségtelenül bizánci jellegű.

Forrás:

Leszih Andor: A szalonnai templom XIII. századbeli falfestménye

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 1. (1957) 141-145.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BAZE_Hom_Evkonyv_01/?query=c... [2]

<http://www.muemlekem.hu/muemlek?id=3177> [3]

Kategória:

[Képi ábrázolások](#) [4]

Index fotó:

Rövid leírás:

A Borsod megye északi részén levő Szalonna község református templomában az 1922. évben történt renováláskor olyan középkori falfestmény került napfényre a fedő mészréteg alól, mely egyike az ország legrégebb falfestményeinek, s műtörténeti szempontból is figyelemre méltó emlék. A képet a tatárjárás után, az országot újjáépítő nagy munka során, a XIII. század második felében készíthették. [1]

Engedélyezés a főoldalra:

Engedélyezve

Település:

[Szalonna](#) [5]

Ábrázolt személy, vagy objektum megnevezése:

A szalonnai református templom falfestménye

Örökség fotók:

Source URL: http://reformacio.mnl.gov.hu/orokseg/a_szalonnai_reformatus_templom_xiii_szazadbeli_falfestmenye

Hivatkozások

[1] http://reformacio.mnl.gov.hu/orokseg/a_szalonnai_reformatus_templom_xiii_szazadbeli_falfestmenye

[2]

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BAZE_Hom_Evkonyv_01/?query=cs%C3%A1sz%C3%A1r%20reform%C3%A1tus%20templom&pg=143&layout=s

[3] <http://www.muemlekem.hu/muemlek?id=3177>

[4] http://reformacio.mnl.gov.hu/epitett_orokseg/kepi_abrazolasok

[5] <http://reformacio.mnl.gov.hu/telepulesek/szalonna>